

Renata Matusiak*

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

renatamatusiak@poczta.onet.eu

Pedagogika i edukacja medialna w cyberkulturze

Streszczenie: Współczesna rzeczywistość jest wytworem i elementem cyberkultury. Świat zawieszony jest w rzeczywistości wirtualnej, która nie tylko przenika do świata realnego, ale staje się jego twórcą. Pedagogika medialna podparta doświadczeniami edukacji medialnej wydaje się być kluczem do uporządkowania społecznej rzeczywistości. Edukacja w zakresie kształtowania kompetencji medialnych jest jednym z głównych zadań obecnego szkolnictwa i oświaty. Tylko właściwie realizowana edukacja medialna i wychowanie do odbioru mediów pozwoli na efektywne wykorzystanie mediów w życiu człowieka, a także na to, że on sam w sposób odpowiedzialny i świadomy będzie tworzył cyberkulturę. Obecnie jednak edukacja medialna w Polsce nie rozwija się w sposób pożądaný. Artykuł traktuje o potrzebie pedagogiki medialnej i znaczeniu edukacji, szkolnictwa w rozwoju cyberkultury.

Słowa kluczowe: pedagogika medialna, edukacja medialna, kompetencje medialne, cyberkultura

Wprowadzenie

Cyberkultura jest nowym i powszechnym obliczem kultury wykorzystującej nowe media. Internet, komputery, wirtualna rzeczywistość, urządzenia technologiczne pozwalające na użytkowanie sieci szerokopasmowych, to tylko kilka elementów, jakie składają się na istnienie cyberkultury. Media są naturalnym środowiskiem dzieci

* Renata Matusiak – magister socjologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, doktorantka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W ramach zainteresowań odbyła studia: profilaktyka społeczna i terapia uzależnień, kryminologia, przygotowanie pedagogiczne. Prezes KNĐ „Ars Educandi”, organizatorka i uczestniczka licznych konferencji naukowych międzynarodowych i ogólnopolskich, redaktor prac zbiorowych, autorka artykułów naukowych. Zainteresowania naukowe: edukacja medialna, nowe media, cyberprzestępczość, bezpieczeństwo w sieci.

i młodzieży wpisany w ich codzienność¹. Nie bez znaczenia jest wyznaczanie trendów w edukacji, pozwalających nabyć kompetencje poruszania się w świecie cyberkultury, polegające na umiejętności użytkowania nowych technologii, ale nie tylko od strony ściśle technicznej, ale także od strony rozumienia nowych mediów. Rozumienie ma nie tylko pozwolić na efektywne korzystanie z Internetu, sieci i urządzeń komputerowych, selekcjonowanie informacji i korzystanie z tych merytorycznych, ale i ochronę użytkownika przed negatywnymi skutkami korzystania z cybermediów. Mowa o edukacji nowej generacji, która ma być dostosowana do potrzeb „pokolenia sieci”, czyli o potrzebie pedagogiki i edukacji medialnej, które są kluczem do wykształceniu w człowieku właściwych postaw w sieci, które pozwolą na pełny udział w społeczeństwie informacyjnym, społeczeństwie wiedzy i ochronę własną, polegającą na umiejętności przewidywania i unikania negatywnych skutków korzystania z mediów. W celu pogłębienia tematyki poruszanej w artykule zastosowano kwerendę biblioteczną, która objęła literaturę przedmiotu ze zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w województwie podkarpackim. Celem badań była odpowiedź na problem główny: jakie miejsce zajmuje pedagogika medialna i edukacja medialna w świecie cyberkultury? Następnie w celu odpowiedzi na problem główny sformułowano problemy szczegółowe: Jakie jest znaczenie pedagogiki medialnej w edukacji całościowej człowieka? Jak daleko w czasie sięga historia i rozwój edukacji medialnej? Jak rozumiana jest pedagogika medialna w cyberkulturze? Jaką rolę odgrywa edukacja medialna w odbiorze treści cyberkultury? Odpowiedzi na powyższe pytania zawarto w podrozdziałach niniejszego opracowania, bazując na informacjach zawartych w materiałach źródłowych. Artykuł nie wyczerpuje w całości możliwości badań nad tematyką edukacji i pedagogiki medialnej w cyberkulturze, ale sygnalizuje potrzebę prowadzenia takich działań zarówno na gruncie teoretycznym, jak i empirycznym.

Edukacja medialna i pedagogika medialna to humanistyczne rozszerzenie edukacji informacyjnej (wynikającej z kultury informacyjnej), ma za zadanie zorientowanie nie tylko na sam fakt funkcjonowania w sieci, ale nabycie świadomości i umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie użytkowników sieci, gdyż świat wirtualny jest coraz bardziej realnym odpowiednikiem świata rzeczywistego, działania podejmowane w świecie wirtualnym mają odzwierciedlenie w świecie rzeczywistym i konsekwencje². W obecnym systemie szkolnictwa zadanie to zostało przydzielone szkole. Gwałtowny rozwój cywilizacyjny obserwowany od początku XXI wieku powoduje wprowadzenie zmian w edukacji, która powinna zapewnić wysoką jakość kształce-

¹ T. Sawicka, *Edukacja medialna i czytelnicza*, Wydawnictwo Bea-Bleja, Toruń 2000, s. 4.

² H. Bartorowska, *Kultura informacyjna, czy tylko edukacja informacyjna?*, [w:] T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004, s. 51–55.

nia i kompetencje niezbędne do pełnienia roli zawodowych i społecznych w świecie komputerów i Internetu, z zachowaniem wartości personalistycznych³.

Pedagogika medialna jako element edukacji całościowej

Prognozy naukowców zapowiadają, że statystyczny człowiek będzie zmieniał swoje zajęcia zawodowe około 7 razy w ciągu życia, gdzie rozbieżności w wykonywanych pracach będą rozległe, dlatego już obecnie ważną rolę w życiu człowieka powinna odgrywać edukacja zaplanowana na całe życie. W dalszej perspektywie chodzi o to, że człowiek poza instytucjami formalnymi, jak szkoła, sam kieruje swoją edukacją i potrzebnymi kompetencjami w celu przystosowania się do zmieniającej się rzeczywistości społecznej. Kierunek rozwoju to uczenie się i sterowanie swoim wykształceniem przez całe życie⁴. Ma to odzwierciedlenie w pedagogice medialnej, której celem jest wychowanie człowieka do odpowiedzialnego i pełnego użytkowania mediów za pomocą edukacji medialnej. Nabyte w trakcie wychowania umiejętności pozwalają człowiekowi skutecznie poruszać się po środowisku cywilizacyjnym, w jakim przyszło mu żyć, które jest jednym z czynników warunkujących rozwój i sukces zawodowy. Wymagania i określone funkcje technologiczne wymuszają na jednostce rozwój, gdyż same ulegają postępowi⁵. Przykładem są kolejne wersje używanych przez nas programów komputerowych, nowe możliwości w zakresie programu, które bez odpowiedniego przygotowania, poznania mogą okazać się nieużyteczne, gdy nie umie się ich stosować. Słowo-klucz do współczesnej edukacji medialnej to aktualizacja: aktualizacji danych, aktualizacja umiejętności dostosowana do obecnej sytuacji. Aktualizacja ta następuje przez całe życie i to jest główna przyczyna potrzebnych zmian w edukacji ogólnej, która powinna ukazywać różne formy edukacji całościowej i jak z nich korzystać.

Pedagogika medialna – dawne początki

Pedagogika medialna kojarzona jest z nowoczesnością. Tymczasem za początek pedagogiki medialnej uznaje się fakt wynalezienia druku i wprowadzenie do procesu nauczania pierwszego medium wizualnego jakim była książka wydana w 1658 roku

³ W. Czernski, *Gotowość nauczycieli do stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017, s. 10–11.

⁴ W. Osmańska-Furmanek, *Komputer jako medium w procesie edukacji całościowej*, [w:] S. Juszczyk (red.), *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, s.130.

⁵ R. Matusiak, *Potrzeba i realizacja edukacji medialnej we współczesnej szkole*, [w:] K. Sigda, K. Koziół, R. Matusiak (red.), *Współczesne konteksty edukacji medialnej, patriotycznej i społecznej*, Wydawnictwo Regis, Lublin 2017, s. 38–48.

pod tytułem *Orbis sensualizm pictus* przez J.A. Komeńskiego⁶ (żył w latach 1592–1670, czeski pedagog, filozof, reformator i myśliciel protestancki). Podręcznik był zobrazowany i były to pierwsze media wizualne, celem była ilustracja wizualna treści pomagająca uczniom w lepszym zrozumieniu dzieła, rozwijaniu zdolności poznawczych uczniów. Elementem nowym było zwrócenie uwagi na zdolności kształtowania krytycznych sądów, oceny i zastosowaniu poznanych treści⁷. Podobnie dzisiaj, jednym z celów edukacji medialnej jest krytyczna analiza odbieranych treści, selekcja informacji przydatnych od tych zbędnych, informacji wysokiej jakości merytorycznej od tych ubogich w wiedzę, czyli wykształcenie wszelkich kompetencji medialnych⁸. Komeński poza umieszczeniem mediów wizualnych w swoich pracach także twierdził, że samo oglądanie obrazków nie jest w stanie zastąpić innych elementów odbioru medialnego, gdyż same obrazy mogą być interpretowane w sposób błędny. Z tego też powodu można uważać go za jednego z prekursorów metodyki medialnej. Uważał on, że uczniowi trzeba stawiać zadania, uczyć logicznego myślenia. Wraz z pojawieniem się gazet w XVII wieku optował za tym, aby około jednej godziny w tygodniu uczeń poświęcał na analizę bieżącej prasy, omówienie z nauczycielem zawartych w niej informacji i ich znaczenia⁹. Były to pierwsze działania, które można potraktować jako załączek edukacji medialnej.

Pedagogika medialna w cyberkulturze

Społeczeństwo informacyjne jest jednym z elementów składowych nowoczesnej cywilizacji. Główną kompetencją w tej społeczności jest efektywne posługiwanie się mediami, informacjami i urządzeniami technicznymi. Dynamiczny rozwój mediów powoduje, że zmienia się także oblicze współczesnej edukacji, która powinna być dostosowana do zmieniającej się rzeczywistości społecznej, o czym wspominał także Goban-Klas. W praktyce pedagogicznej pojawił się nowy trend rozwijający nową dyscyplinę, jaką jest pedagogika medialna oparta na praktyce edukacji medialnej¹⁰. Edukacja w Polsce musi przeskoczyć z trybu edukacji przeszłości, charakterystycznej dla cywilizacji przetrwania, na edukację ku przyszłości, charakterystyczną dla cywilizacji rozwoju i częścią składową tego procesu jest rozwijanie pedagogiki i edukacji medialnej¹¹.

⁶ L. Bandura, *Pedagogika medialna*, „Ruch Pedagogiczny”, 1983, nr 3–4, s. 3.

⁷ W. Strykowski, *Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] S. Juszczyk (red.), *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, dz. cyt., s. 15–16.

⁸ F.W. Kron, A. Sofos, *Dydaktyka mediów*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008, s. 57–58.

⁹ W. Strykowski, dz. cyt., s. 16.

¹⁰ Tamże, s. 13.

¹¹ A. Zając, *Czwarta fala przemian cywilizacyjnych – Rewolucja NBIC – wyzwaniem dla edukacji*, [w:] T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), dz. cyt., s. 21.

Trwają liczne spory kompetencyjne i badawcze dotyczące tego, czy pedagogika jest odpowiednią gałęzią wiedzy, która powinna się zajmować tematyką mediów z uwagi na to, że wielu badaczy jest zdania, że jest to część badań w zakresie nauk o mediach. Należy jednak zauważyć, że media mają silny wpływ na wychowanie i postawy jednostki, a w szczególności dzieci i młodzieży¹².

Media niezaprzeczalnie oddziałują na rzeczywistość społeczną. Z uwagi na brak spójności w rozumieniu społecznej rzeczywistości: bo z jednej strony współczesna rzeczywistość jest niespójna i podzielona na fragmenty, gdzie brak jest klucza mającego za zadanie przywrócić jej spójną całość, stabilności. Z drugiej strony zaś postęp technologiczny sprawił, że nasze życie, umiejętności doświadczania rzeczywistości, świata ulegają nieustannemu przekształceniu, zmianom, rozszerzeniom, kreowaniu dzięki cyberkulturze. Należy podkreślić, że kultura jest także jednym z czterech fundamentów pedagogiki, gdzie człowiek jest twórcą, odbiorcą i jednostką kształtowaną przez kulturę¹³. Szkoła w tej sytuacji pełni rolę miejsca spokoju, zdyscyplinowania, uporządkowania. Pedagodzy medialni zauważają, że nie takie są oczekiwania współczesnego świata *on Globe*, gdyż szkoła jako tradycyjna instytucja nie nadąża za wymogami rozumienia nowoczesnej edukacji, kultury, mediów, a pedagogika medialna jest propozycją rozwiązania tej sytuacji¹⁴. Obecny kształt edukacji medialnej w wielkim uproszczeniu polega na nauce kompetencji medialnych w treściach poszczególnych przedmiotów: języka polskiego, informatyki, wiedzy o społeczeństwie itd. Można zauważyć sprowadzenie do automatyzacji uczenia, gdzie granice programu nauczania na poszczególne przedmioty ulegają zatarciu. Treści programowe przedmiotów wobec tego ulegają przenikaniu się. Chcąc zgłębić jakiś przedmiot zauważamy, że jest on powiązany z inną dziedziną. Marshall McLuhan zauważa, że zależy to od ujęcia, w jakim dana nauka ma przebiegać, stanowisko spojrzenia na dany przedmiot i przyjętej ścieżki edukacyjnej. Zauważa też niespójność programów nauczania i że fragmentaryczne traktowanie przedmiotów edukacji prowadzi do kształtowania obywateli, którzy nie rozumieją świata cybernetycznego, w jakim przyszło im żyć¹⁵. Pedagogika medialna sprowadza się do tego, aby jednostka posiadała zdolność zrozumienia świata cyberkultury, którego jest uczestnikiem.

Toteż pedagogika medialna, skierowana ku wychowaniu do odbioru mediów, jest jak najbardziej odpowiednim kierunkiem działań i badań pedagogów. Technika, rozwój gospodarczy, a wreszcie rozwój technologiczny wywiera silny wpływ na kształt współczesnego szkolnictwa, gdyż celem edukacji jest przygotowanie jednostki

¹² G. Penkowska, *Wprowadzenie do tematyki edukacji medialnej*, [w:] G. Penkowska (red.), *Spoleczne konteksty edukacji medialnej*, Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk 2013, s. 7–8.

¹³ B. Siemieniecki, *Pedagogika kognitywistyczna*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013, s. 57.

¹⁴ A. Ogonowska, *Edukacja medialna – klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2003, s. 7–10.

¹⁵ M. McLuhan, *Zrozumieć media. Przedłużenie człowieka*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne PWN-WNT, Warszawa 2004, s. 442–443.

do jak najpełniejszego udziału w życiu społecznym, a ciężko sobie wyobrazić takie funkcjonowanie bez umiejętności obsługi podstawowych urządzeń, które pozwalają na co dzień wykonywać wiele obowiązków i ułatwiają życie. Media, w szczególności nowe media, pełnią rolę opiniotwórczą, ale też w szczególności informacyjną i komunikacyjną. W ramach kształtowania rozwoju kompetencji medialnych rozwojowi ulega technologia kształcenia, przykładem są Stany Zjednoczone. U podstaw technologii kształcenia leży teoria B.F. Skinnera, który opracował metody nauczania programowego zwane też nową technologią dydaktyczną. Potrzeba wykorzystania w szerokim zakresie techniki i nowych technologii w szkole powoduje, że w szkołach od wieku lat wdrażane są nowoczesne narzędzia edukacyjne, które nie tylko mają ułatwić przyswajanie wiedzy przez uczniów, ale pokazują, że media mogą także kształcić w zakresie postaw, wartości, systemu przekonań odbiorców. To wszystko powoduje, że pedagogika medialna jako rozwijający się nurt ma za zadanie określenie roli dydaktycznej mediów i roli wychowawczej, a to przekłada się na naukę dzieci i młodzieży odpowiedzialnego i krytycznego odbioru treści nadawanych, odbieranych w mediach, a także treści, które uczniowie sami tworzą.

Edukacja medialna w odbiorze cyberkultury

Cyberkultura jest procesem, przez który następuje wypowiedź społeczeństwa informacyjnego, stała się integralną częścią życia człowieka i jego rzeczywistości, a jednocześnie jawi się jako opozycja do dotychczasowej kultury, oparta na buncie przeciwko temu co było, gdzie wirtualność służyła jako instrument świata realnego¹⁶.

W celu właściwej realizacji nauki związanej z mediami, szkoły winny zaopatrzyć swoich pedagogów zajmujących się edukacją medialną w zakres kompetencji i wiedzy. Także tej związanej z wpływem cyberkultury na edukację i jej kształt. Poziom wiedzy i umiejętności pedagogów medialnych często stoi na niskim poziomie lub nie jest odpowiednio rozwijany. Jednym z zaniedbań jest brak objaśnienia uczniom powiązania konsumpcjonizmu z funkcjonowaniem w Internecie. Przekłada się to też na wiedzę w zakresie komercjalizacji kultury. Uczniowie nie wiedzą, że są uczestnikami cyberkultury, czym ona jest, jakie są jej skutki. Dochodzi do sytuacji, gdzie komercjalizacja kultury (a w przypadku cyberkultury jest to zjawisko powszechne) powoduje zagrożenie obniżeniem smaku estetycznego odbiorców kultury, a tym samym obniżenia jakości współczesnej kultury w ujęciu ogólnym. W cyberkulturze spotykamy cały przekrój rzeczy, przy czym te bardziej wartościowe bywają mniej eksponowane, mniej dostępne z uwagi na cenę, przy czym rozpowszechnienie zyskują te łatwo dostępne, darmowe treści, a już niekoniecznie prawdziwe czy merytoryczne. W ten sposób bylejakość treści zawartych w cyberkulturze zyskuje przewagę nad tym co wartości-

¹⁶ P. Zawojski, *Cyberkultura. Syntopia sztuki, nauki i technologii*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2010, s. 96.

we¹⁷. Cyberkultura ma charakter powszechny, w której jednostka zarówno tworzy treści, jak i je odbiera. W szczególności świat wirtualny jest podatny na traktowanie użytkownika jako konsumenta bogatej oferty produktów cyberkultury. Przykładem są portale społecznościowe, sklepy internetowe, portale randkowe, blogi, portale aukcyjne itd. Lista oferowanych produktów jest tak duża, że nie sposób ją oszacować. Specyfika cyberprzestrzeni jak i jej produktów polega na tym, że dzięki użytkownikom następuje jej rozwój, rozrost i liczne hybrydy, przeobrażenia i ewolucja. Produkty są wytwarzane zanim nastąpi zapotrzebowanie na nie. W tej sytuacji pedagogika medialna ma za zadanie nauczyć jednostkę wyszukiwania i posługiwania się tym co wartościowe, selekcjonowania i dogłębnej analizy informacji na jakie natrafia w świecie wirtualnym. Podobnie jest z użytkowaniem narzędzi i aplikacji multimedialnych. Jako konsument treści w Internecie i „dóbr” powinien posiadać wiedzę na temat tego, co „konsumuje”, ale to nie jest wiedza oczywista, tylko podlegająca samodzielnemu wyszukaniu, przy czym najczęściej posługujemy się wiedzą szczątkową, a nie dogłębną. Konsumpcja cyberkultury ma charakter masowy i jest połączona z globalizacją, sieć i połączenia komputerowe mają charakter globalny, tak jak i sama cyberkultura¹⁸. Edukacja to nie tylko samo posiadanie informacji na dany temat, ale ich umiejętne wykorzystanie w praktyce. W szczególności edukacja medialna i pedagogika medialna to działania mające doprowadzić do wykorzystania ich w praktyce, na skalę całego życia człowieka. To proces, który już obecnie towarzyszy człowiekowi od najmłodszych lat do później starości. Człowiek żyjący w społeczeństwie mimowolnie jest odbiorcą treści medialnych, a człowiek żyjący w świecie komputerów i Internetu, w krajach rozwiniętych, tworzy część cyberkultury, a tym samym nieumiejętność posługiwania się jej narzędziami powoduje wykluczenie społeczne¹⁹.

Zakończenie

Świat wirtualny daje użytkownikowi duże możliwości. Nie sposób ich wymienić czy opisać, podobnie jak nie sposób przewidzieć, jak cyberkultura i jej główna część – wirtualna rzeczywistość będzie wyglądać za 10 czy 20 lat. Pedagogika i edukacja medialna nie są w stanie przygotować dziecka, młodego człowieka na wszystkie sytuacje, jakie napotka podczas swojego uczestnictwa w społeczeństwie sieci. Zadaniem tej szczególnej edukacji jest za to przygotowanie go do logicznego i bezpiecznego odbioru i nadawania informacji, treści w Internecie. Właściwe przygotowanie pozwala na pożądane reakcje w sytuacji zagrożenia, ale też przygotowanie na efektywne korzysta-

¹⁷ J. Gajda, S. Juszczyk, B. Siemieniecki, K. Wenta, *Edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, s. 24–25.

¹⁸ K.T. Toeplitz, *Dokąd prowadzą nas media*, Wydawnictwo ISKRY, Warszawa 2006, s. 180–181.

¹⁹ R. Matusiak, *Bezpieczeństwo w sieci jako element edukacji medialnej*, „Kognitywistyka i media w edukacji”, 2016/2, s. 7–18.

nie z zasobów cyberświata. Współcześnie jesteśmy na pograniczu tego, czy świat wirtualny na stałe wpisany jest do naszego codziennego życia, osoby z pokolenia Z takiej niepewności już nie mają, bo to oni są głównie adresatami działań dotyczących edukacji, pedagogiki i mediów²⁰. Rzeczywistość internetowa na stałe jest wpisana w ich życie i funkcjonowanie. Można powiedzieć, że na obecnym etapie rozwoju pedagogiki i edukacji medialnej zostali oni zawiedzeni przez system szkolnictwa i oświaty, który nie nadąża za wprowadzaniem koniecznych zmian w szkołach, a tym samym niedostatecznie stara się przygotować uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym, co sprowadza się do tego, że stanowią słabe ogniwo w tworzeniu cyberkultury. Są technicznie przygotowani do użytkowania jej elementów, ale już w aspekcie rozumienia tego, co zachodzi w sieci, niekoniecznie.

Bibliografia

- Bandura L., *Pedagogika medialna*, „Ruch Pedagogiczny”, 1983, nr 3–4.
- Bartorowska H., *Kultura informacyjna, czy tylko edukacja informacyjna?*, [w:] T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004.
- Czerski W., *Gotowość nauczycieli do stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017.
- Ejsmont M., Kosmalska B., *Wychowawcze możliwości oddziaływania nowych i starych mediów*, [w:] J. Izdebska, T. Sosnowski (red.), *Dziecko i media elektroniczne – nowy wymiar dzieciństwa*, Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, Białystok 2005.
- Gajda J., Juszczyk S., Siemieniecki B., Wenta K., *Edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Kron F.W., Sofos A., *Dydaktyka mediów*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2008.
- Matusiak R., *Bezpieczeństwo w sieci jako element edukacji medialnej*, „Kognitywistyka i media w edukacji”, 2016/2.
- Matusiak R., *Potrzeba i realizacja edukacji medialnej we współczesnej szkole*, [w:] K. Sigda, K. Koziół, R. Matusiak (red.), *Współczesne konteksty edukacji medialnej, patriotycznej i społecznej*, Wydawnictwo REGIS, Lublin 2017.
- McLuhan M., *Zrozumieć media. Przedłużenie człowieka*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne PWN-WNT, Warszawa 2004.

²⁰ M. Ejsmont, B. Kosmalska, *Wychowawcze możliwości oddziaływania nowych i starych mediów*, [w:] J. Izdebska, T. Sosnowski (red.), *Dziecko i media elektroniczne – nowy wymiar dzieciństwa*, Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, Białystok 2005, s. 204–208.

- Ogonowska A., *Edukacja medialna – klucz do rozumienia społecznej rzeczywistości*, Towarzystwo Naukowe Societas Vistulana, Kraków 2003.
- Osmańska-Furmanek W., *Komputer jako medium w procesie edukacji całościowej*, [w:] S. Juszczak (red.), *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Penkowska G., *Wprowadzenie do tematyki edukacji medialnej*, [w:] G. Penkowska (red.), *Społeczne konteksty edukacji medialnej*, Wydawnictwo Naukowe Katedra, Gdańsk 2013.
- Sawicka T., *Edukacja medialna i czytelnicza*, Wydawnictwo Bea-Bleja, Toruń 2000.
- Siemieniecki B., *Pedagogika kognitywistyczna*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2013.
- Strykowski W., *Pedagogika i edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, [w:] S. Juszczak (red.), *Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Toeplitz K.T., *Dokąd prowadzi nas media*, Wydawnictwo ISKRY, Warszawa 2006.
- Zajac A., *Czwarta fala przemian cywilizacyjnych – Rewolucja NBIC – wyzwaniem dla edukacji*, [w:] T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004.
- Zawojski P., *Cyberkultura. Syntopia sztuki, nauki i technologii*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2010.

Pedagogy and media education in contemporary education

Abstract: Contemporary reality is a product and an element of cyberculture. The world is suspended in virtual reality, which not only penetrates the real world but becomes its creator. Media pedagogy, supported by media literacy, seems to be the key to the ordering of social reality. Education in shaping media competences is one of the main tasks of current education. Properly trained media education and media literacy will allow for the effective use of the media and will enable people to create cyberculture in a responsible and conscious way. At present, however, media education in Poland is not developing in a desirable way. The article deals with the need for media pedagogy and the importance of education in the development of cyberculture.

Keywords: media pedagogy, media education, media literacy, cyberculture.

About the author: Renata Matusiak (PhD student at the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin) – Master’s degree in sociology at the John Paul II Catholic University in Lublin. She studied social prevention and addiction therapy, criminology, pedagogical preparation. She is the president of KND “Ars Educandi”, and is an organiser and participant of numerous international and national academic conferences, editor of collected works, and the author of academic articles. Research interests: media education, new media, cybercrime, network security.